

Afektivní poruchy

MUDr. Helena Reguli

Afektivní poruchy

- ◆ Poruchy nálady
- ◆ Hippokrates (400 př.n.l.) použil termín mánie a melancholie
- ◆ Kahlbaum – cyklothymie 1882
- ◆ Kraepelin – maniodepresivita 1899: periodický průběh, benigní prognóza, pozitivní rodinná anamnéza
- ◆ Nálada:
 - Každodenní změny nálad od pocitů smutku, zklamání, pocity radosti a štěstí
 - **Patologicky snižená** (depresivní, apatická, anhedonie, dysforická, bezradná)
 - **Patologicky zvýšená** (euforická, rezonantní, hypomanická, manická)

Klasifikační kritéria pro af. poruchy

- ◆ Patologie v trvání, intenzitě a přítomnosti doprovodných tělesných příznaků (spánek, chuť k jídlu)
- ◆ příčina – primární, sekundární
- ◆ polarita – bipolární, unipolární
- ◆ intenzita – lehká, střední, těžká: psychotická, nepsychotická
- ◆ délka trvání – krátkodobé výkyvy nálad (cyklotymie), dlouhodobý pokles nálady (dystymie)

Klasifikace afektivních poruch

manická epizoda	depresivní epizoda
◆ hypománie	◆ lehká
◆ mánie	◆ středně těžká
◆ mánie s psychotickými příznaky	◆ těžká
	◆ těžká s psychotickými příznaky

Klasifikace afektivních poruch

- ◆ **F30 Manická epizoda**
- ◆ **F31 Bipolární afektivní porucha**
- ◆ **F32 Depresivní epizoda**
- ◆ **F33 Periodická (rekurentní) depresivní porucha**
- ◆ **F34 Trvalé poruchy nálady (afektivní poruchy)**
- ◆ **F38 Jiné poruchy nálady (afektivní poruchy)**
- ◆ **F39 Nespecifikovaná porucha nálady (afektivní porucha)**

F30 Manická epizoda

- ◆ základní příznak – porucha nálady – od nálady povznesené nebo podrážděné až po expanzivní
- ◆ abnormní nálada trvá min. 4 dny u hypománie a týden u mánie
- ◆ pro diagnózu musí být přítomny minimálně 3 další příznaky:
 - zvýšená aktivita nebo neklid, zvýšená hovornost, roztržitost, nesoustředivost až myšlenkový trysk, snížená potřeba spánku, zvýšená sexuální aktivita, utrácení, nezodpovědnost, nevhodné chování, vystupňované u mánie až do riskantního chování, zvýšená sociabilita nebo nadměrná familiárnost
- ◆ u mánie navíc velikášství a ztráta normálních sociálních zábran
- ◆ u psychotické mánie – přítomny bludy (asi u poloviny manických epizod) nebo halucinace

F30 Manická epizoda

- F30.0 Hypománie
- F30.1 Mánie bez psychotických symptomů
- F30.2 Mánie s psychotickými symptomy
- F30.8 Jiné manické epizody
- F30.9 Manická epizoda nespecifikovaná

Hypománie

- ◆ Alespoň 4 dny nadnesená, euforická nálada, pocit výkonnosti, zvýšená aktivita, hovornost až s poruchami sebekontroly.
- ◆ Snížené zábrany, zvýšený sexuální zájem a nižší potřeba spánku
- ◆ Utrácení peněz nebo jiné nezodpovědné jednání

Mánie

- ◆ Nálada zvýšená, nepřiměřená situaci, nekontrolovaná aktivita, neomalené vystupování
- ◆ Zvýšená sebedůvěra, nadměrná hovornost, ztráta společenských zábran
- ◆ Myšlenkový trysk
- ◆ Rozptýlenost, změny činností a plánů
- ◆ Rizikové a nezodpovědné chování
- ◆ Neúnavnost, neústupnost, verbální agresivita, impulzivní chování, bizarní projevy
- ◆ epidemiologie: celoživotní prevalence mánie je cca 1%
- ◆ trvání alespoň 7 po sobě jdoucích dnů
- ◆ Mánie
 - Bez psychotických příznaků
 - S psychotickými příznaky

Deprese

- ◆ Pokleslá, okolnostem neodpovídající nálada, snížená sebedůvěra, ochuzení zájmů a potěšení z aktivit
- ◆ Často provázena úzkostí, celkovým zpomalením a somatickými příznaky
- ◆ Takováto nálada trvá alespoň 14 dnů

Deprese

- ◆ Lehká
- ◆ Středně těžká
- ◆ Těžká bez psychotických příznaků
- ◆ Těžká s psychotickými příznaky
 - Bludy, halucinace
 - Depresivní stupor

Smíšená epizoda

- ◆ charakterizována buď smíšenými nebo rychle se střídajícími hypomanickými, manickými a depresivními příznaky; nejnápadnější projev – variabilita a labilita nálady

Epizody poruch nálady

- ◆ Hypomanická e.
- ◆ Manická e.
- ◆ Depresivní e.
- ◆ Smíšená e.

Bipolární afektivní porucha

- ◆ Stejná kritéria pro děti jako pro dospělé
- ◆ Střídání manických a depresivních epizod, resp. stavu remise (tj. stavu bez známek afektivní poruchy)
- ◆ V anamnéze jsou 2 a více (hypo)manické epizody nebo epizoda deprese a mánie
- ◆ Nastupuje nejčastěji mezi 15. až 19. rokem
- ◆ Průkazný je rodinný výskyt
- ◆ Častěji postihuje chlapce

Bipolární afektivní porucha

- ◆ Začátek akutní i plíživý
- ◆ Úvodní epizoda manická i depresivní
- ◆ Průběhové formy různé
- ◆ Depresivní epizoda (neléčená) trvá asi 6-7 měsíců, manická 2-3 měsíce
- ◆ U dětí jsou manické epizody netypické – podrážděnost, vzpurnost, často smíšené epizody
- ◆ suicidalita je u bipolární poruchy kolem 19%

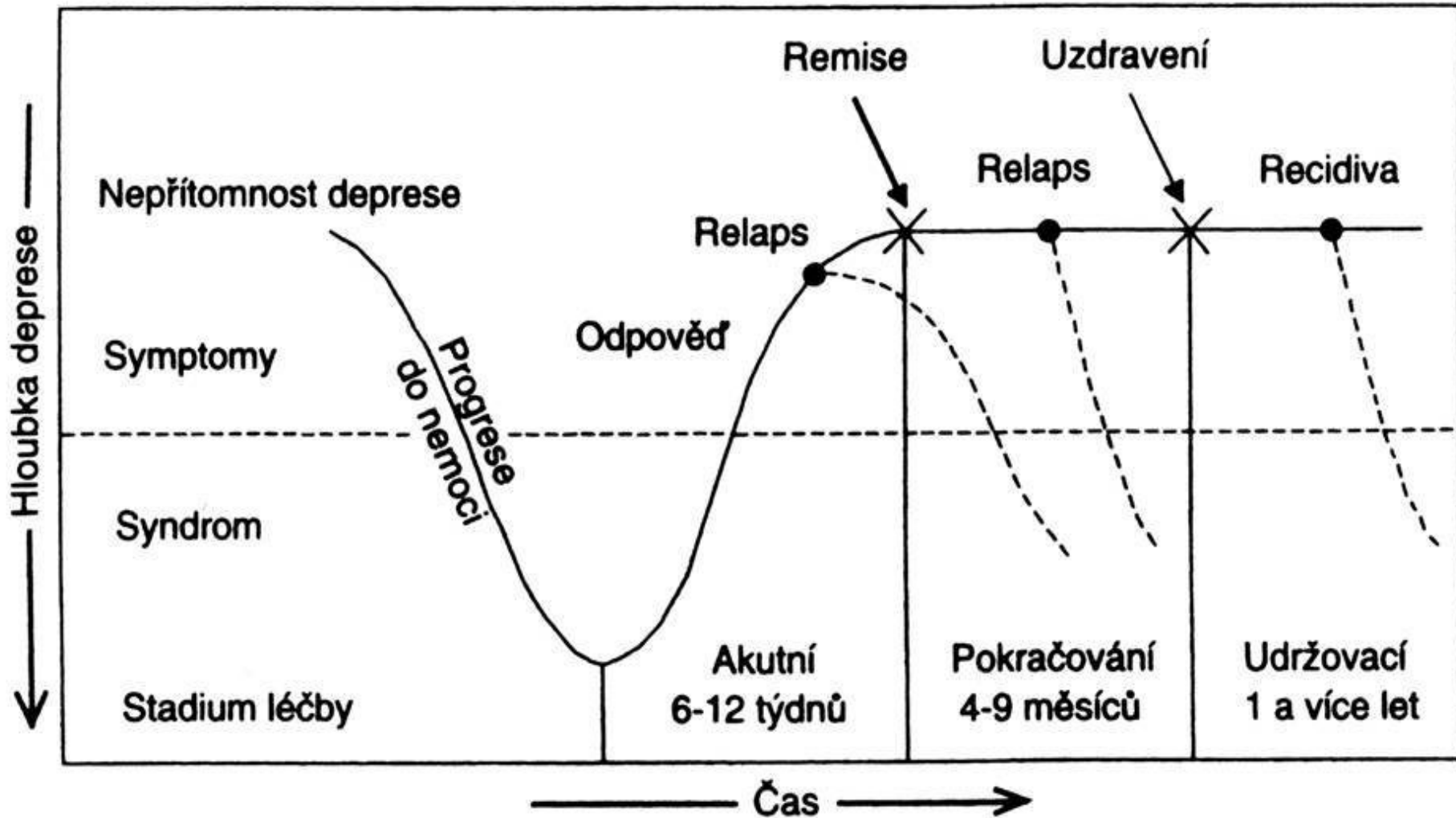
Bipolární afektivní porucha

- ◆ vysoká komorbidity s nadužíváním alkoholu a drog
- ◆ rychlé cyklování: jsou-li přítomny alespoň 4 afektivní epizody ročně
- ◆ epidemiologie: celoživotní prevalence bipolární poruchy je 1%

Léčba afektivních poruch

- ◆ převládají biologické postupy, ale i psychoterapie
- ◆ v akutní fázi (manické i depresivní) začít se stabilizátory nálady (lithium)
- ◆ z antidepresiv jsou preferovány SSRI
- ◆ u mánie je často nutno použít antipsychotika
- ◆ s nástupem remise se zavádí pokračovací léčba (alespoň 4 měsíce)– nejnižší účinné hladiny stabilizátorů nálady

Etapy léčby depresivní poruchy

F34 Trvalé poruchy nálady

- ◆ diagnostika: nutné trvání delší než 2 roky
- ◆ F34 Trvalé poruchy nálady (afektivní poruchy)
 - F34.0 Cyklotymie
 - F34.1 Dystymie
 - F34.8 Jiné trvalé poruchy nálady (afektivní poruchy)
 - F34.9 Trvalá porucha nálady (afektivní porucha) nespecifikovaná

F34.0 Cyklotymie

- ◆ cyklotymie: střídající se stavy deprese a hypománie, které nesplňují diagnózu depresivní nebo hypomanické epizody
- ◆ epidemiologie: celoživotní prevalence kolem 1%
- ◆ časný začátek (12-14), sezónnost; mohou v 1/3 přejít do bipolární poruchy
- ◆ etiopatogeneze: jako při bipolární poruše
- ◆ léčba: optimální jsou stabilizátory nálady (lithium); antidepressiva při depresivní symptomatologii

F34.1 Dysthymie

- ◆ dysthymie: mírná chronická deprese
- ◆ epidemiologie: celoživotní prevalence kolem 3%
- ◆ etiopatogeneze: faktory genetické i vnější
- ◆ léčba: jako u depresivní poruchy – kognitivně-behaviorální psychoterapie, antidepresiva